

BÁNYFY DEZSŐ.

— 1843—1911. —

A magyar közélet ismét szegényebb lett egy markáns, erős fajsúlyu. alakkal: tegnap hajnalban hosszú szenvedés után meghalt Bányffy Dezső báró. Mint ember és politikus egyaránt jóval fölébe nőtt az átlagnak. Életét szakadatlan és buzgó munkában töltötte. Ez a magyarázata, hogy elmúlása őszinte és általános gyásza az egész nemzetnek s hogy ravatala előtt elmosódnak a politikai ellentétek és csak a súlyos veszteséget érezzük, amely halálával az országot, elsősorban a szegedieket, akik különösen a szívéhez nőttek, — érte.

Tipikus megtestesülése volt Bányffy Dezső annak a fogalomnak, amit *fajmagyar* elnevezéssel jelöl meg a nemzeti büszkeség. Daliás alak, akit már pusztán megjelenése is megkülönböztetett. A makacsságig szívós fajszeretete, amely nem ismert megalkuvást, férfikorán át magánéletének és hivatalos működésének minden fázisán keresztül híven kitartott vele. Mindehez vegyük még, hogy ifjúságától kezdve a tett embere volt s megértjük, hogy közéletünknek a legutolsó négy évtized alatt egyre rohamosabban fejlődő egyéniségévé nőtte ki magát és hogy egyike lett azoknak a kiváltságosoknak, akiket kvalitásaik a miniszterelnöki méltóságig emeltek.

Az erdélyi részeknek Bányffy Dezső báró már a hetvenes évek végén kimagasló szereplője volt. A nacionalista törekvések azidőtt kezdtek a hullámokat verni s a magyarság védekező szervezkedésében Bányffy mindjárt eleinte kiváló erőnek bizonyult. Így jutott Szolnokdoboka főispánságához, a legekspanáltabb pozíciók egyikére, melyen olyan vasmarku kormányzati tehetséggé csiszolódott, hogy akkortájt kevés vármegyében volt az általa teremtett rendhez hasonló. Szigorúságáért rettegték, de emberies gondolkozása és szinte asszonyos szívósága megszerettették még ellenfeleivel is.

E sikereknek a híre nyerte meg számára Szapáry Gyula grófot s juttatta Bányffy 1892-ben mandátumhoz, hogy aztán a kigyöngült és elbetegesedett Péchy Tamás helyét a képviselőház elnökségében elfoglalhassa. Ugyiszólva Deus ex machina esett a nagy nyilvánosság kellős közepébe, de rátermettsége hamar otthonossá és igen rövid idő alatt népszerű speaker-ré tette. Népszerűségét nagyra növelte, hogy az időközben megindult liberális irányzat egyik legodaadóbb hívének bizonyult, ami aztán megmagyarázza, hogy Wekerle bukása után miért kellett neki jönnie s hogy ami nem sikerült a „nagy kabinet”-nek, a szabadelvű egyházpolitikai alkotásokat a felülről támadt bizalmatlanságon hogyan segíthette át épen ő?

Aránylag rövid miniszterelnöksége az emlékezetes és jelentős kormányzati motívumokban valósággal bővelkedik. Az egy-

házpolitikai alkotásokat egymásután segítette a törvénykönyvbe és vitte át minden zökkenés nélkül az életbe. Agliardi megrendszabályozásában és Kálnoky gróf elbuktatásával a magyar befolyás erőteljes izmosodásáról tett imponáló tanúságot. S aztán a millenáris nemzeti ünnep s a Treuga Dei lélekemelő fényéből, a német császár budavári emlékezetes szerepléséből, a horvátok és a románok megrendszabályozásából, amelyek valósággal dagasztották a nemzeti önértéket, mindenki, még az ellenfelei is elismerték a Bányffy megillető részt.

A sikereivel lassankint sokasodtak az ellenfelei is, akik végre heves obstrukció után bekényszerítették a csöndes főudvarmesteri méltóságba. Nem állta azonban sokáig ezt az egész életére rácsfoló nyugalmat. És már utóda, Széll Kálmán alatt levetkőzi az udvari méltóságot, hogy korábbi politikai hivatásaitól és gondolkodásától meglehetősen merész elkanyarodással ismét a politikai küzdőtéren teremjen. Ami azóta történt, ugyyszólván a tegnap története. Emlékezünk rá még elevenen, hogy lassankint mint változott egyre keményebb ellenzékké s hogy a politikai mérséklethez csak a hálátlan koalíciós elszigetelés keserősége térítette újból vissza.

Hibái, amik bőven voltak, megboszulták magukat gyors emelkedésének hirtelen megtörésében. Sikerei azonban, amelyek szapora egymásutánban nőttek ki kormányzatából, a legjobban bizonyítják, hogy tévedései és fogyatkozásai ellenére is a hivatottak közül való volt. Izzó, sohasem lankadó fajszeretete pedig még emlékében is melegséggel tölti el minden magyar embernek szívét.

Bányffy utolsó órái.

Budapestről ezeket jelentik Bányffy Dezső báró utolsó óráiról: A három hónap óta nagybeteg Bányffy utolsó napjait rendkívül nagy szenvedések között töltötte el. A tüdőgyulladás, amely néhány nap előtt megtámadta, óráról-órára válságosabbá tette életét. Tegnap tartották az utolsó orvosi tanácskozást betegágyánál, ahol Jendrassik Ernő egyetemi tanár és háziorvosai, Tihanyi és Szöllőssy doktorok megállapították, hogy a beteg teljes elerőtlenedése a legvégzetesebb veszedelemmel fenyeget. Bányffy tegnap már jóformán semmit sem evett és délutánra teljes apáthiába merült. Azt is megállapították az orvosok, hogy eszméleténél volt, de már nem szólt senkihez és a hozzáintézett kérdésekre nem válaszol. Sűrűn jelentkezett a köhögési inger és főleg ez okozta a legnagyobb fájdalmait és szenvedését.

Állandóan látogatta a beteget Haypál Benő református lelkész, akivel igen jó viszonyban volt Bányffy. Tegnap is betegágyánál ült. Mély csönd volt a szobában, senki nem zavarta egy hanggal sem Bányffy haláltusáját. A beteg egyszer csak Haypálra emelte szemét és halk, alig hallható hangon így szólt:

— A leányom tegye le a konfirmációs vizsgát, még ha meghalok is. Azt akarom, hogy kálvinista legyen.

Ezek voltak az utolsó szavai a bárónak. Az utóbbi napokban, valahányszor meglátogatta

Haypál Benő, Bányffy eszméleténél volt, nem mulasztotta el figyelmeztetni a lelkészt arra, hogy Dóra leányának csütörtökön kell letennie a konfirmációs vizsgát, amely a református egyház törvényei szerint a gyülekezetbe való fölvételt jelenti. Haypál Benő ma korán reggel megjelent a gyászházban, ahol a kegyelmes asszonnyal megállapodott abban, hogy az elhunyt utolsó kívánságát teljesítik és Dóra baronessz holnap leteszi a konfirmációs vizsgát a Szilágyi-téri templomban.

Bányffy élete.

— Naggobb epizódok az államférfi életéből. —

Bányffy Dezső báró (losonci), Bányffy Dániel báró és Lécfalvi Gyárfás Anna fia, született Kolozsvárott, 1843. okt. 28-án. A gimnáziumot ugyanott végezte, azután a lipcei és berlini egyetemeket látogatta és hosszabb utazásokat tett külföldön. Visszatérve gazdálkodott, majd mint a balközép híve, részt vett a politikai életben is, de bár több ízben fellépett, mint képviselőjelölt, mandátumot nem nyert. A fuzió után 1875-ben Belső-Szolnok vármegye főispánja és Kővárvidék főkapitánya lett. A megyék új beosztása után Szolnok-Doboka vármegye élére lépett, mint főispán. Később Bezterce-Naszód vármegyét is igazgatta és egyúttal, mint kir. biztos, rendezte a köznevelési iskolai és ösztöndíjalapoknak, mint a nemzeti kormánybiztos pedig a volt második román határfőrezrednek a kincstárral szemben vitás ügyét. E tevékenységének maradandó emléke ezt a rendezést szabályozó törvény. Ezen érdemeiért nyerte előbb a Lipót rendnek, majd a Szent István-rendnek lovagi keresztjét. Az erdélyi református egyházkerület főgondnokaként is megválasztották. Mint Erdély egész északi részének kormányzója határozott és erőlyes fellépése miatt már akkor igen fontos tényezője volt a magyar politikai életnek. Megyéiben szinte ellenállás nélkül biztosította a kerületeket a kormánypárt részére. A nemzetiségi tekintetben annyira exponált területen erős és hajthatatlan képviselője volt a magyar állam tekintélyének. Az a meggyőződése, hogy nemzetiségi gyűlések tartása éppen nem engedhető meg, ellenkezésbe hozta őt a Szapáry-kabinettel. Emiatt és mivel királyi biztossága és kormánybiztossága az ügyek lebonyolításával különben is megszűnt, lemondott a főispánságról. Annál meglepőbb hatott Bányffyra Szapáry miniszterelnöknek az az elhatározása, mellyel őt szembelátta az 1892. évi tavaszán összeült országgyűlés elnökül. Személyes tekintélyének, családjáé ősi presztígiójának és az erdélyi református egyház főgondnoki állásának köszönhetette, hogy Szilágyisomlyó szélsőbal kerülete mindaddig őt küldte az országgyűlésre.

Mint államférfi.

Mint a képviselőház elnöke is pártember maradt. Kötelességének tartotta, hogy azonosítsa magát a kormány politikájával és töle telhetőleg előmozdítsa annak sikerét. A különböző pártok vezetőivel tanácskozást folytatott a házszabályok szigorítása érdekében, de törekvése célt nem ért. A szabadelvűpárton belül heves ellenzője volt a nemzeti párttal való fúzióknak. Nagy feltűnést keltett, hogy 1894. április 1-én Kossuth Lajos temetése alkalmával egyházkerületi gyűlés tartása címén távol volt a fővárostól. Amikor 1894. június elején a Wekerle-kabinet állása megingott és a szabadelvű-párt nem fogadta el Khuen-Héderváry Károly bánnak Bécsben kitűzött jelöltségét, a király Bányffy véleményét is kikérte a politikai helyzet felől és miniszterelnöksége már akkor szóban forgott. De Bányffy szükségesnek tartotta, hogy még a régi, bár némileg megújított kormány vigye keresztül a főrendiházban lezavazott törvényjavaslatokat. A Wekerle-kormány bukása után és mivel a horvát bán ismételt jelöltsége és ezzel együtt a fuzió terve újabban is megújult és Széll Kálmán vonakodott kabinetet alakítani, a király 1895. január 14-én Bányffy bízta meg az új kabinet megalakításával. Programjában az egyházpoli-

Még csak 1 napon át (csütörtökön) lesz látható

az **Uránia-Színházban** az idény szenzációja

„Éjjeli pillangó” (főszereplő Asta Nielsen).

Budapestben száz előadást ért és folyton zsúfolt házakat vonz.